

หัวข้อวิทยานิพนธ์	เมื่อผู้หญิงเป็นหมอดู : กรณีศึกษา แม่และหมอดูหญิงในเครือข่าย (Woman As a Fortune – teller : A Case Study of Mother and Her Network)
ชื่อผู้เขียน	นางสาวอำไพพร ธนภูติ (Miss Ampaiporn Dhanabhuti)
ระดับปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาสตรีศึกษา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร
ปีการศึกษา	2548

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “เมื่อผู้หญิงเป็นหมอดู : กรณีศึกษา แม่และหมอดูหญิงในเครือข่าย” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาว่า ผู้หญิงมีกระบวนการเข้าสู่การเป็นหมอดูได้อย่างไร และเมื่อผู้หญิงเป็นหมอดูแล้วมีแบบแผนและวิธีการให้คำทำนายตลอดจนวิธีปฏิบัติต่อผู้มารับคำทำนายอย่างไร นอกจากนี้ยังศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงที่เป็นหมอดูกับผู้มารับคำทำนาย ตลอดจนหมอดูหญิงนั้นมีความคาดหวังต่ออาชีพนี้อย่างไร

ที่ผ่านมาผู้ศึกษาพบว่ายังไม่มีใครทำการศึกษาเรื่องนี้และเนื่องจากผู้ศึกษามี “แม่” เป็นหมอดู จึงมีโอกาสดำเนินการศึกษากับชีวิตของผู้หญิงที่เป็นแม่และเป็นหมอดูในเวลาเดียวกัน ผู้ศึกษาได้รับอิทธิพลของโหราศาสตร์จากแม่เสมอมา “หมอดู” คำนี้ที่สมัยอดีตมีในผู้ชายเท่านั้น แต่ปัจจุบันสามารถพบหมอดูทั้งผู้หญิงและผู้ชายมากมายในสังคม แต่ละคนล้วนแตกต่างกัน ไม่ว่าจะในเรื่องของอายุ วิธีการพยากรณ์ แนวความคิด หรือแม้แต่ความเชื่อก็ตาม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจในอาชีพนี้เป็นอย่างยิ่ง และต้องการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตหมอดูหญิงทั้งที่ดำรงเป็นอาชีพ คือ มีห้องโหรหรือมีค่าครุและเพื่อจุดประสงค์ในทางอื่น

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงมูลเหตุอันสำคัญของผู้หญิงต่อการตัดสินใจเป็นหมอดูอันประกอบไปด้วยกระบวนการขั้นตอนต่างๆ และเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาไปสู่การเป็นหมอดู เพื่อศึกษาถึงแบบแผนและวิธีการพยากรณ์ ตลอดจนบทบาทของการเป็นหมอดูเพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของผู้หญิงที่เป็นหมอดูผ่านชุดความรู้โหราศาสตร์ที่ได้ศึกษามาในระดับหนึ่งอย่างมีระบบจากสถาบันการศึกษาหลายแขนง และศึกษาถึงการสร้างความสัมพันธ์เชิง

อำนาจระหว่างหมอดูหญิงและผู้หญิงที่มารับคำทำนาย ตลอดจนศึกษาสภาพและปัญหาของผู้หญิงรวมถึงปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้ผู้หญิงตัดสินใจมาหาหมอดู โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีทั้งสิ้น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของแม่(ของผู้ศึกษา)และหมอดูหญิงจำนวน 4 ท่านที่รู้จักและมีความสัมพันธ์อันดีกับแม่ กลุ่มผู้หญิงที่มารับคำทำนาย จำนวน 10 คน และกลุ่มญาติสนิทหรือคนสนิทของหมอดูหญิง จำนวน 5 คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาคั้งนี้ ภายใต้แนวคิดแบบสตรีนิยม

ผลจากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ผลักดันให้ผู้หญิงมาเป็นหมอดูนั้น เกิดจากภูมิหลังของผู้หญิงแต่ละคน โดยมีภาวะเงื่อนไขในเชิงลบที่คล้ายกันคือ สภาพสังคมของผู้หญิงในช่วงเวลานั้น ได้แก่ ครอบครัวย่ำแย่ ปัญหาหนี้สิน ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่มั่นคง รู้สึกเหงาไม่มีเพื่อนคู่ใจ และความต้องการที่จะสามารถทำนายชะตาของตนเองเนื่องการเกิดความไม่แน่นอนในชีวิต ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความเชื่อดั้งเดิมของผู้หญิงแต่ละคนด้วย บนเส้นทางของการเข้าสู่อาชีพหมอดูหญิง ผู้หญิงแต่ละคนได้เข้าศึกษาเรียนรู้กันหลายวิชา ทุกคนมีความตั้งใจ อดทน ขยันและเพียรพยายามจนสุดท้ายสามารถสำเร็จในวิชาทางโหราศาสตร์ต่างๆ มากกว่าหนึ่งศาสตร์ โดยมีเหตุผลว่า หากจะเป็นหมอดูแล้วต้องมีความรู้หลายๆ เรื่องและควรเรียนรู้ไว้ให้มากที่สุด สำหรับแบบแผนและวิธีการพยากรณ์ วิชาเลขเจ็ดตัวเก้าฐาน คือ วิชาที่หมอดูหญิงทุกท่านยอมรับและใช้ทำนาย ส่วนการเลือกวิธีสำหรับการพยากรณ์ของแต่ละท่าน ไม่ว่าจะกลายเป็นลายมือ เลขเจ็ดตัวเก้าฐาน เลขเจ็ดตัวสี่ฐาน ไพ่ยิปซี และเลขศาสตร์(การตั้งชื่อ)นั้น จะมีลักษณะการเลือกด้วยเหตุผล คือเลือกเพราะได้ปรากฏแก่ตนเองแล้วว่าแม่นยำ ตรงกับชีวิตของตนเองจริงๆ เลือกเพราะอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีชื่อเสียงและเลือกเพราะความชอบ หมอดูแต่ละท่านมีบุคลิกลักษณะ ท่าทาง สีหน้า แววตา การใช้ถ้อยคำ การแสดงน้ำเสียง สไตส์การแต่งตัว รวมทั้งแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเหล่านี้ได้มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านตัวตนของทุกคนได้แตกต่างกันออกไป ขณะเดียวกันในแต่ละขั้นของการพัฒนาตัวเองเข้าสู่การเป็นหมอดูตลอดจนการดำรงบทบาทหมอดูนั้นก็เกิดการพัฒนากการเปลี่ยนแปลงและการสร้างตัวตนใหม่ของหมอดูหญิงได้ด้วยเช่นกัน

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเรื่องการเยียวยา(Healing) มาใช้สนับสนุนขั้นตอนที่หมอดูกำลังให้คำทำนาย เพราะทั้ง 14 ขั้นตอนที่เขียนขึ้นสำหรับเป็นเครื่องมือในการรักษาสภาพจิตใจของผู้หญิงที่ถูกคุกคามทางเพศนั้น แต่ละขั้นสามารถนำมาใช้พิจารณาร่วมกับขณะการวิเคราะห์ดวงชะตาได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทั้งหมดครบทุกขั้นตอน แต่สามารถดึงบางขั้นตอนมาใช้เฉพาะเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้รับคำทำนาย และในงานศึกษาก็พบว่าหมอดูหญิงได้นำหลักการนี้มาปฏิบัติซึ่งสามารถเป็นกำลังใจและบรรเทาทุกข์ของผู้หญิงที่มารับคำทำนายได้เป็นอย่างดี เพราะจุดมุ่งหมายของหมอดูคือ อยากให้ผู้มารับคำทำนายสามารถยอมรับความจริงของชีวิตและดำรงอยู่ต่อไปในสังคมอย่างมีความสุข

การจะเป็นหมอดูได้ต้องมีผู้มารับคำทำนาย ซึ่งในปัจจุบันจะพบว่าเมื่ออยู่ทุกระดับการศึกษา ทุกระดับอาชีพ ผู้ศึกษาได้ศึกษาผู้มารับคำทำนายที่เป็นผู้หญิง จำนวน 10 คน เพื่อต้องการทราบสาเหตุหรือปัจจัยของการมาดูหมอดู และพบว่าผู้หญิง 10 คนเป็นผู้มีปัญหา แต่ละปัญหาล้วนแตกต่างกันออกไปและเกิดความทุกข์ใจ วิตกกังวลใจไม่สามารถหาทางออกได้ จึงหันมาหาหมอดูผู้ซึ่งสามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าให้ได้ ผู้ศึกษายังพบว่าหากปัญหาของผู้มารับคำทำนายตรงกับประสบการณ์ของหมอดูหญิงแล้วหรือที่เรียกว่าประสบการณ์ร่วม ก็จะทำให้สามารถช่วยกันแก้ไขปัญหา พบทางออกได้เร็วขึ้น และก่อให้เกิดความสัมพันธ์แน่นแฟ้นเกิดความเข้าใจกันเป็นอย่างดี และหากผู้มารับคำทำนายไปแล้วรู้สึกพอใจก็จะอยากกลับมาหาอีก โดยให้ทัศนคติว่า หมอดูไม่เพียงแต่เป็นหมอดูเท่านั้น แต่ยังเปรียบเสมือนญาติพี่น้อง เพื่อนและที่พึ่งทางใจ ในที่สุดได้เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่เล็กๆ ในสังคม พื้นที่ของผู้หญิงช่วยเหลือผู้หญิงด้วยกัน และไม่ได้ปิดกั้นผู้ชาย โดยการให้ความรู้ของโหราศาสตร์เข้ามากำกับซึ่งผ่านการยอมรับจากทุกคนแล้วร่วมกัน

ในพื้นที่ใหม่ของผู้หญิงกลุ่มเล็กๆ นี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมสายวิวัฒนาการ ที่ได้สนใจความเป็นตัวตนของผู้หญิงและสนใจที่จะเปลี่ยนแปลงตัวของผู้หญิงโดยตรง มิได้มุ่งที่จะเรียกร้องให้ผู้หญิงต้องไปมีบทบาทเด่นๆ ในสังคม มิได้มุ่งเรื่องความไม่เท่าเทียมกันชายหญิง แต่อย่างใด ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่และการใช้ชีวิตของหมอดูผู้หญิง การดำรงไว้ซึ่งการมีน้ำใจ การไม่เห็นแก่ตัว การเอาใจใส่ดูแล การช่วยเหลือกันและกัน และต้องการให้สังคมกลับมาให้คุณค่าแก่ผู้หญิงในอาชีพหมอดูบ้างอย่างที่คุณหญิงเป็น บนพื้นที่เล็กๆ แห่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่เฉพาะหาซื้อกันด้วยราคาเท่านั้น แต่รวมถึงพื้นที่ทางจิตใจที่มีค่าและยิ่งใหญ่สำคัญต่อพวกเธอร่วมกันด้วย ผู้ศึกษาได้พบความรู้ใหม่ที่เกิดจากประสบการณ์ของหมอดูผู้หญิง ทัศนคติ แนวความเชื่อ และจากรื่องราวของผู้หญิงที่มารับคำทำนายทุกคน

บนอาชีพการเป็นหมอดูของผู้หญิงกลุ่มศึกษา พวกเธอได้ค้นพบและใช้พลังสร้างสรรค์ตัวเองให้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถนำพาชีวิตของตนและผู้อื่นให้ไปสู่การดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข งานศึกษาชิ้นนี้ ผู้ศึกษามีได้มีเจตนาของการจะยกย่อง ยกยอ หรือเชิดชูผู้หญิงที่มีอาชีพหมอดูไปเสียทางเดียว แต่ได้รายงานผลการศึกษาที่ผู้ศึกษาตั้งใจสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ซึ่งได้เกิดขึ้นจริงๆ ทั้งหมด โดยจุดยืนของงานศึกษาชิ้นนี้ ผู้ศึกษาต้องการที่จะให้สังคมได้รู้ว่าอาชีพนี้สามารถเป็น “ทางเลือก” หนึ่งในที่จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับผู้หญิงที่มีปัญหาในชีวิตได้